

Van omstreden metrolijn tot afbrokkelende kaaïen: een wandeling langs het traject van de Brusselse stilstand

De Stalingradlaan, met op de achtergrond bouwkraan Riri. ©Kristof Vadino

PIETER VERLEE, PHILIP GALLASZ

07 juni 2025 06:00

Een jaar na de verkiezingen is een regering in Brussel ver te zoeken, terwijl de hoofdstad verder wegzinkt. Een wandeling langs het traject van de stilstand: beginnend bij de metrowerf die een hele wijk de dieperik in trekt, en dan over

afbrokkelende kaaien tot bij burgers die doen wat het beleid niet klaarspeelt.

> Stalingradwijk, Brussel

Metrolijn 3 verdrinkt in Brussels moeras

Voor de inwoners van de Brusselse Stalingradwijk lijkt Union elke dag kampioen. Werfhekken in het geel en blauw van de nieuwe landskampioen domineren de Stalingradlaan, van aan het Zuidpaleis tot aan de bouwput waar het metrostation Toots Thielemans moet verrijzen. Het station moet het pronkstuk worden van de nieuwe metrolijn 3, die Brussel van Vorst tot Evere doorkruist. Eind 2019 zijn de werken aan de omvorming van de bestaande premetro tussen Vorst en het Noordstation begonnen, in een tweede fase wordt die lijn doorgetrokken naar Evere.

Ça dure et ça dure. Ik heb vaste klanten, maar de losse klanten blijven weg.

LAAOUIJINI HAJID
BAKKERIJ MARRAKECH

In 2015 kondigde de Brusselse regering aan dat het eerste traject in 2021 zou openen. De verlenging tot Evere was gepland voor 2024. Tien jaar later zijn die data verschoven naar respectievelijk 2033 en 2039, de vergunning voor fase 2 is er zelfs nog niet. Nieuwe ramingen tonen dat het hele metrotracé 4,7 miljard euro zal kosten, dubbel zoveel als in 2021 begroot. Fase 1 (Noordstation - Vorst) kost 1,2 miljard en fase 2 (Noordstation -

Evere) wordt geschat op 3,5 miljard. Geld dat er simpelweg niet is in Brussel.

De trage voortgang is deels te wijten aan de drassige ondergrond waarop het Zuidpaleis is gebouwd. Tijdens boorwerken onder het monumentale 19de-eeuwse gebouw doken technische problemen op. Volgens de Brusselse vervoersmaatschappij MIVB is een sloop en heropbouw van het Zuidpaleis de beste optie om de tunnel naar het metrostation Toots Thielemans toch te realiseren. Al zal de hinder zo nog minstens negen jaar aanslepen voor de wijk.

Laaouijini Hajid baat naast de metrowerf een bakkerij uit. ©Kristof Vadino

Voor de omwonenden is dat veel te lang. Omdat de Stalingradlaan al jaren een bouwwerf is, pleiten zij ervoor de stekker uit het project te trekken. '*Ça dure et ça dure*. Ik baat de zaak al uit sinds 2002. Ik heb vaste klanten, maar de losse klanten blijven weg', zegt Laaouijini Hajid van bakkerij Marrakech somber. Op het terras staan tafeltjes voor een eventuele lunch in de schaduw van een grote kraan, maar het werflawaai is tot binnen te horen.

'De wijk is gewoon dood', verzucht ook Khadija, die in de Stalingradlaan het restaurant Le Caïre uitbaat. Ze gebaart naar de lege zaak. 'Ik draai maar 30 procent van de omzet die ik boekte voor de werf hier kwam. De meeste andere zaken in de straat zijn al failliet gegaan.'

TIP

De hoofdpunten van vandaag, leest u in De Tijd Avond.
Uw dagelijkse round-up van de actualiteit.

Vul uw e-mailadres in

Elke dag (ma.-vrij.) via e-mail - Uitschrijven in één klik

Zelfs in de warme lentezon valt de troosteloze aanblik van de dichtgetimmerde zaken op. Terwijl de Stalingradwijk vroeger bekendstond om haar levendige terrassen, lijdt ze nu door de leegstand onder alle kwalen van de grootstad: van sluikstorters over daklozen tot drugsbendes en andere schimmige figuren. In het voorjaar van 2024 waren er in de wijk zelfs verschillende dodelijke schietpartijen.

Fifi, Riri en Lulu

‘Heb je gezien dat Fifi weg is?’, roept een jonge vrouw ons toe vanop de fiets. Fifi blijkt een van de drie 30 meter hoge bouwkransen te zijn die boven de Stalingradlaan uittorenden. De vrouw stelt zich voor als Chérine en vertelt dat ze samen met de buurtbewoners de werf probeert te vermensenlijken. Daar horen dus ook koosnaampjes bij: de twee overgebleven kranen heten Riri en Lulu.

We worden gek. Er wordt niet naar ons geluisterd en we worden amper betrokken.

CHÉRINE
BEWONER VAN DE STALINGRADWIJK

‘Enkele weken geleden had Fifi de griep. De kraan begon op een vrijdagnacht plots te zoemen, en dat gezoem hield het hele weekend aan. De hele straat kon niet slapen en het duurde tot maandag tot het probleem verholpen was’, vertelt Chérine. En dan, serieuzer: ‘We humaniseren de werf omdat het anders ondraaglijk wordt. We worden gek. Er wordt niet naar ons geluisterd en we worden amper betrokken.’

‘Het metroproject is gewoon megalomaan en veel te groot voor een stad als Brussel’, zegt Tim Cassiers van BRAL, een burgercollectief dat voor een duurzaam Brussel ijvert. ‘Op die afstand is het goedkoper en nuttiger om trams in te zetten. Wij pleiten voor het stopzetten van het hele project.’

De ruwbouw van het metrostation Toots Thielemans ©Kristof Vadino

Tijdens een rondleiding op de werf betwist MIVB-woordvoerder Laurent Vermeersch dat de metro onnodig zou zijn. 'Een tram kan maximaal 250 personen per keer vervoeren. De nieuwe metro heeft een capaciteit van 800 personen, wat het comfort enorm zal verbeteren.'

Vermeersch heeft wel begrip voor de handelaars. 'Net voor de verkiezingen sloten we een pact met de buurt waarbij een 200-tal geïmpacteerde handelaars 8.000 tot 20.000 euro per jaar hinderpremie krijgen. Voordien was de gewestelijke hinderpremie gelinkt aan een halfjaarlijks bedrag van maximaal 10.800 euro per jaar.' Voor Hajid is het te weinig. 'Ik stel 18 mensen te werk. Dat geld was welkom, maar volstond absoluut niet om de schade te compenseren.'

Wegebbende steun

De roep om de werken aan te passen of zelfs te stoppen, klinkt steeds luider, ook vanuit politieke hoek. Onder meer minister van Binnenlandse Zaken Bernard Quintin (MR) vraagt dat de metrowerken alleen worden voortgezet als een nieuwe Brusselse regering de financiering verzekert. Ook verschillende Brusselse politici, van Christophe de Beukelaer (Les Engagés) tot minister van Begroting Sven Gatz (Open VLD) stellen voor te temporeren en alleen de eerste fase af te werken. Maar zonder een nieuwe Brusselse regering kan niets worden beslist.

'Tussen Albert en het Noordstation rijdt vandaag al een tram in eigen bedding onder de grond. Heb je dan geld te veel als je daar de tram door een metro vervangt?', vraagt opiniemaker en Brusselaar Luckas Vander Taelen zich af. 'Er heerste gewoon jarenlang een cultuur in de Brusselse regering dat geld geen probleem is.'

Metrolijn 3 is misschien wel de plek waar het gemis van een Brusselse regering het nijpendst is. Volgens MIVB-woordvoerder Vermeersch lukt het tot dusver om met voorlopige twaalfden, waarbij het Brussels Gewest elke maand een twaalfde van het vorige jaarbudget uitbetaalt, verder te werken. 'Maar natuurlijk kan dat niet nog jaren.'

En Quintins idee om de werken helemaal te bevriezen? 'Dat kost ook geld. Denk maar aan het verbreken van de contracten en het veilig afronden van de werken. Het valt nog te bezien of het goedkoper is dan de eerste fase gewoon afwerken.' In elk scenario hangt de financiering van metrolijn 3 als een molensteen om de nek van de volgende regeringen.

> Molenbeek

Afbrokkelende kaaien, een nieuw hoofdpijndossier

'Het is een grap', zegt Raphaël Cruyt, medeoprichter van het Millennium Iconoclast Museum of Art (MIMA) over de werf voor het sinds januari gesloten museum in Molenbeek. 'Als ik zie hoe de kaai erbij ligt en hoe lastig het fietsers en voetgangers wordt gemaakt, dan ben ik opgelucht dat we daar op tijd zijn vertrokken.'

Als ik zie hoe de kaai erbij ligt en hoe lastig het fietsers en voetgangers wordt gemaakt, dan

Daar, dat is de Henegouwenkaai, een bij fietsers, voetgangers en automobilisten populaire oever langs het kanaal in Brussel-centrum. Vorige zomer werd ze plots autoluw. De kaaimuur bleek in te zakken. De voetgangersbrug over het kanaal, die nog maar in 2021 werd ingehuldigd, is sindsdien afgesloten.

ben ik opgelucht dat het MIMA op tijd is vertrokken.

RAPHÄEL CRUYT
MEDEOPRICHTER VAN HET
MILLENNIUM ICONOCLAST MUSEUM
OF ART

De kaai en de brug liggen er troosteloos bij. Een aannemer werkt sinds eind april aan een tijdelijke versteviging, maar op de laatste vrijdag van mei is het er stil. Een eindeloze rij hekken scheidt de werf van een smal pad. Wie de lokale horeca en handelaars wil bezoeken, passeert de wegaanwijzing 'Te voet of met de fiets altijd welkom!'.

'Nadat de kaaien werden afgesloten, halveerden onze bezoekersaantallen', zegt Cruyt, terwijl het MIMA positieve reacties kreeg van wie de expo's wel bezocht. Tegelijk werd het museum onaantrekkelijk voor privé-events, waarbij gasten graag tot aan de deur rijden. 'Zonder die inkomsten werd het onhoudbaar.' Nu ligt een piste op tafel om MIMA-expo's in het Vanderborchtgebouw in hartje Brussel te organiseren.

Vrees voor autodruk

De tijdelijke stabilisatie van de kaai zou eind juni klaar zijn. Dat moet de autodoorgang voor bewoners mogelijk maken, net als de bouw van zo'n 120 woningen op de vroegere Cowboy-site vlakbij. Al verzet een groep buurtbewoners zich tegen dat project, net uit vrees voor autodruk. Anderen dromen van een kanaaloever zonder wagens. Zo wil Saliha Raïss (Vooruit), de Molenbeekse schepen van onder meer Openbare Werken, een 'Molendijk' aanleggen, 'zoals de dijken in populaire badplaatsen'.

De Henegouwenkaai. ©Kristof Vadino

De Henegouwenkaai is niet de enige die inzakt. Van de Léon Monnoyerkaai, nabij een bedrijvenzone, brokkelt beton in het kanaal. De Haven van Brussel staat in voor het onderhoud van de kades, waarvan een groot deel bijna honderd jaar oud is. Om structurele werken uit te voeren kijkt de haven naar de Brusselse regering, maar die kent in lopende zaken geen extra budget toe. Een duurzame oplossing is bijgevolg niet in zicht.

De komende regering heeft er dan ook een hoofdpijndossier bij. De Haven is van plan de 28 kilometer aan kades en oevers grondig te onderzoeken. Mogelijks komen nog stabiliteitsproblemen aan het licht. Haven-CEO Gert Van der Eeken vergeleek de kades in Bruzz onlangs met de problemen rond de autotunnels en

het rioleringsnet. Hoewel het risico op zinkgaten elke dag groter wordt, heeft de beheerder Vivaqua amper nog geld om de riolen te renoveren. 'Brussel heeft te lang te weinig in infrastructuur geïnvesteerd', aldus de havenbaas.

> Anderlecht

Een toegankelijk buitenzwembad? 'Niet in de komende vier jaar'

De dertigers Sara en Quentin genieten na van een frisse duik. Dat vandaag, vrijdag 30 mei, de voorlaatste openingsdag van het openluchtwembad Flow is, weten ze. 'We hadden het er net over. Spijtig, want we komen hier graag. Maar we begrijpen het. Niet Flow moet het tekort aan zwemruimte oplossen, wel de regering. Als die er ooit komt.'

Het kan niet de rol van een ondergefinancierde, enthousiaste organisatie zijn om in een basisvoorziening te voorzien. Dat is de verantwoordelijkheid van de overheid.

PAUL STEINBRÜCK
COÖRDINATOR POOL IS COOL

Flow ligt in Anderlecht, op een boogscheut van het Zuidstation, naast een brug over het kanaal. De organisatie Pool is Cool bouwde de constructie uit hout en metaal in 2021. Het openluchtbad ademt pret, optimisme en levenslust. Maar om er te geraken moet je een stukje niemandsland door. De geplande renovatie van de brug wacht op het fiat van een nieuwe regering. In de berm slapen mensen in tentjes, naast allerlei zwerfvuil.

'De bedoeling was nooit hier iets permanents te bouwen', zegt coördinator Paul Steinbrück.

'Wel om te tonen dat je een zwembad kan

bouwen dat iedereen aanspreekt en bij mooi weer bomvol zit. Maar het kan niet de rol van een ondergefinancierde, op enthousiaste vrijwilligers drijvende organisatie zijn om in een basisvoorziening te voorzien. Dat is de verantwoordelijkheid van de overheid. We willen haar met Pool is Cool daarin ondersteunen, zij het niet meer door iets op te bouwen van a tot z.'

Bekaaide Brusselaars

Terwijl Berlijn 26 en Parijs 10 buitenzwembaden telt, sloot in Brussel het laatste buitenbad - Solarium Evere - in 1978. Een nieuw openbaar binnenzwembad is in bijna veertig jaar niet meer gebouwd, terwijl het aantal inwoners in het Brussels Gewest met 30 procent groeide naar 1,25 miljoen.

Paul Steinbrück, coördinator van Pool is Cool. ©Kristof Vadino

De Brusselaar komt er zo bekaaid van af. Terwijl Brussel per 68.000 inwoners gemiddeld één openbaar zwembad telt (gebouwen, niet bassins), is dat in Wallonië per 29.000 inwoners en in Vlaanderen per 22.000 inwoners, becijferde de overheidsdienst Perspective.brussels. Dichtbevolkte wijken moeten het relatief gezien met nog minder zwemruimte stellen. Privézwembaden van clubs brengen in het rijkere oosten en zuiden soelaas, maar zijn voorbehouden voor wie het kan betalen.

Dat het stroef loopt, is een gevolg van een versnipperd beleid en politieke besluiteloosheid. Terwijl het gewest over het geld voor sportinfrastructuur gaat, is het beheer in handen van de gemeenschappen en gemeentes. Naar de 'bovengemeentelijke structuur' die de regering in 2019 voorstelde om 'nieuwe openbare zweminfrastructuur te ontwikkelen' is het zoeken. 'Velen zijn bevoegd, maar weinigen betrokken', zegt een overheidsbron.

Teruggedraaide plannen

Bestaande plannen werden teruggedraaid. Zo trok Florence Frelinx (MR), de Brusselse schepen van onder meer Sport en Groene Ruimten, onlangs een streep door de grote zwemzone die het vorige stadsbestuur in de Noordwijk in het kanaal wilde bouwen, wegens 'onrealistisch door de complexe begrotingssituatie'. Dat de haalbaarheidsstudie waar het Brusselfonds Beliris 1,1 miljoen euro voor opzette nog niet klaar is, was geen bezwaar.

Welke privéspeler wil zich voor dertig jaar binden aan een financieel onzekere partner als het Brussels Gewest?

PAUL STEINBRÜCK
COÖRDINATOR POOL IS COOL

De stad Brussel en het gewest zetten al enkele jaren in op de site Abattoir in Anderlecht. Het dak van het Manufakture-gebouw werd versterkt opdat het een binnen- en buitenzwembad kan dragen. Voor die funderingswerken werd 4 miljoen euro vrijgemaakt, het hele project werd in 2022 op 17,5 miljoen euro geschat. Maar dat was zonder btw en nog voor de voorbije inflatiepiek. De stad en het gewest hopen op een privépartner voor de uitbating.

'Ik ken ze niet, de zwembaden waarbij een privépartner over de toegankelijkheid en de inclusie waakt, en niet de overheid zoals je zou verwachten', zegt Steinbrück. 'Bovendien, welke privéspeler wil zich voor dertig jaar binden aan een financieel onzekere partner als het Brussels Gewest? Een nieuw openbaar openluchtzwembad dat toegankelijk is voor iedereen? Ik zie het in deze legislatuur niet gebeuren.'

Brusselse geldproblemen

Het Brussels Gewest had vorig jaar 6,4 miljard euro inkomsten en gaf 7,7 miljard euro uit. Dit jaar zou het tekort stijgen naar 1,6 miljard, al is er de hoop daar nog iets van af te doen.

De schuld bedroeg vorig jaar 14 miljard euro, ruim het dubbele van de inkomsten. Tegen 2027 kan de schuld in een worstcasescenario zelfs oplopen tot 300 procent van de jaarlijkse inkomsten, blijkt uit prognoses van de administratie.

Nog volgens de administratie dreigen de rentelasten in 2028 al 8 procent van de totale uitgaven in te nemen, tenzij wordt bijgestuurd.

Zolang er geen regering is, is het budget bevroren in voorlopige twaalfden, wat betekent dat maandelijks in principe niet meer mag worden uitgegeven dan een jaar eerder. Voor een voorstel van minister van Begroting Sven Gatz (Open VLD) om 'bewarende maatregelen' te nemen - waardoor ook in lopende zaken al wordt bespaard - is nog geen steun in de ontslagnemende regering.

Vrijdag wordt het oordeel van de kredietbeoordelaar Standard & Poor's verwacht over de gezondheid van de Brusselse financiën. Op pinkstermaandag vindt op de middag een protestpicknick plaats op de trappen van het beursgebouw. De organisator is de burgerbeweging Respect Brussels.

Bron: De Tijd

Meest gelezen

- 1 [Achter de poorten van Umicore in Hoboken: 'De wereld heeft maar één fabriek als deze nodig'](#)
- 2 [Rousseau wil overwinstbelasting: 'Hebzucht van bedrijven zoals Engie aanpakken'](#)
- 3 [Centrale bank zet rente op 2 procent: hier haalt u nog meer rendement](#)
- 4 [Poetin-criticus Garri Kasparov: 'Jullie willen niet dat Rusland de oorlog verliest'](#)
- 5 [Soldaten van nationale garde ingezet in Los Angeles](#)